

Duvalizem in pluralizem.

V avstrijski delegaciji je bila ob razpravi proračuna zunanjega ministerstva dne 22. t. m. velika debata o zunanji in notranji politiki, o duvalizmu in zavisnosti zunanje in notranje politike. Važne in obsežne govore so imeli Mladočehi in Dalmatince Biankini, ki je prišel v delegacijo kot zastopnik istrskih Slovanov. Najdaljši in mnogovrstniši je bil govor mladočeškega delegata Kaftana. Ta je rezko opisoval položnje, ki je nastalo v monarhiji vsled duvalizma in je prišel naposled do zaključka: „Duvalizem ni izpolnil svojega poslanja; s podporo jedino dveh toček ni dosegel stabilneta cesarstva, ker je poslednje izročeno stalnemu majanju; cesarstvo mora gledati na tretjo podporno točko, brez katere ni utrjeno ravnotežje. Ta tretja točka pa so dežele korone češke, brez sodelovanja tega močnega činitelja ni možno niti misliti na trajni mir, na razcvet monarhije.

Delegat Biankini, izpregovorivši najprej po hrvatski ter nadaljujé potem po nemški, opomnil je, da gledé na Dalmacijo niso izvršeni duvalistiški zakoni. Po §. 1. ogerskega čl. 13. od l. 1868. morala bi biti Dalmacija zastopana v ogerski delegaciji. Tudi bilo bi pravo ime cesarstvu „avstro-ogersko-hrvatska monarhija“.

Nemškoliberalni delegat dr. Russ je pobijal nazore o duvalizmu, ki jih je izjavil Kaftan v smislu, kakor da bi ta politiška oblika slabila silo monarhije v koncertu evropskih narodov. Dr. Russ praša: Ali priporoča Kaftan morda unifikacijo avstro-ogerske monarhije? Namesto duvalizma, ki se mu kaže preslab, ker sestaje iz dveh členov, priporoča on pluralizem. Kakó naj torej, ako spoznavamo v kakem dejstvu zlo, iščemo zdravila v tem da se pomnoži isto zlo, to prepuščamo izsledovanju drugih.

Kritika dr. Russa nasproti delegatu Kaftanu bila bi umestna, ako bi Mladočehi in Čehi v obče zahtevali ne le po kakovosti, ampak tudi kvantitativno jednako samostalnost, jednako oddeljenje, kakoršno so Madjari dosegli z duvalizmom. To bi pomenjalo gledé na skupno moč monarhije novo in s tem povečano zlo. To zlo bi se pri takem položnju čisto nič ne zmanjšalo, da bi stala potem monarhija na treh namesto dveh nogah. Tako pa si Čehi ne mislijo izvrševanja svojega zgodovinskega državnega prava. Oni so stopili kot mogočen člen pod žezlo naše dinastije prostovoljno ne radi tega, da bi slabili celokupno moč pod tem žezlom združenih kraljevin in dežel, temveč da bi povečali in okrepili isto moč na jednak dobiček skupnosti, kakor Čehoslovanom. Kar so torej Čehi kot mogočen konstitutiven element hoteli doseči ob začetku, temu se niso hoteli izneveriti pozneje in se no-

čejo izneveriti tudi nadalje. Oni hočejo samo, da se jim ponovi tisto položnje, katero so imeli, ko so pristopili pod žezlo Habsburžanov. To položnje pa zahteva v resnici okrepčanje monarhije s tem, da ostane osredotočeno to, kar je zares skupno in pravi koncentraciji neizogibno potrebno. Kar pa ne spada k isti potrebi, to naj ostane v področju samouprave pod češko korono. Duvalizem pa slabi monarhijo, ker cepi tudi to, kar se ne dá ločiti brez škoda celokupnosti. Duvalizem kroji vse glavne vrste celokupnega gospodarstva monarhije in s tem slabi aes materijalni razvoj cesarstva in narodov. Čehi kaj takega pač ne namerjajo; oni pripoznavajo skupne potrebe, oni bi n. pr. dovoljevali jednotni sistem komunikacij in bi zahtevali za dežele češke korone le toliko občil, kolikor jih dejanski in svojstveno potrebujejo iste dežele. Oni bi privolili v jednotno centralno banko in bi zahtevali za svoje dežele razvoj podrejenih denarnih zavodov. Monarhija bi pri taki obnovitvi češkega zgodovinskega državnega prava utrdila se s pravo koncentracijo, ne pa z dvema slabečima centralizacijama, kakoršni podpirajo tu najbolj nemški liberalci, tam pa Madjari in njih židovski pomočniki.

V Nemčiji je v glavnem samo jeden odločilen narod, in vendar so tu ne le zgodovinska nemška plemena s svojimi deželami, ampak je te relativne, še vedno dovolj samostalne avtonomije zopet in zopet zagovarjal tudi sam Bismarck. V naši monarhiji pa bi bilo možno z izvršenjem historiških prav zadovoljiti dotične narodnosti, z druge strani pa do cela osredotočiti skupne interese. Ako more Velikonemčija tekmovati z drugimi vevlastimi kljubu temu, da je pridržala stare kraljevine, kneževine itd., more pač tudi naše cesarstvo utrditi se s kraljevinami, ki ne zahtevajo take in tolike samostalnosti, kakoršno imajo v resnici Bavarska, Saksonska i. dr.

Ugovor dra. Russa je po takem plitev in gledé na češko historiško pravo bez vsake veljave. Jednako prazen pa bi bil isti ugovor nasproti državnim pravom, ki jih imajo še drugi narodi cesarstva. Pluralizem torej bi ne bil takó napačen, kakor ga predstavlja delegat dr. Russ. Ta pluralizem bi se dal izvesti s pomočjo federalizma, ki je, kakor dokazano, nasproti sedanjemu duvalizmu na mnogo nižji stopinji, in to na korist celokupnim interesom cesarstva.

Delegat Kaftan pa ni bil srečen, da je postavil češko hist. pravo nekako kot tretje pravo poleg sedanjih dveh členov t. j. tostranske in onostranske, v duvalizmu vključeno polovine cesarstva. S tem je dal povod kritiki dra. Russa, in je zagrešil se zajedno proti tradicijonalno programskiškemu federalizmu. Kdor postavlja češko državno pravo

poleg duvalizma nekako potrjuje veljavo poslednjega, in to so dolžni Čehoslovani pobijati v svojem interesu, v interesu drugih historijskih narodov in celokupne monarhije. Tudi je nelogično, češko historijsko pravo postavljati *vspešno* z duvalizmom. Ako bi ostal duvalizem, kakoršen je, ni možno misliti, da bi Čehoslovani dosegli tako in toliko relativno samostalnost, kakoršno izrabljajo sedaj Madjari. Kajti izvršenje češkega prava bi oslabilo le tostransko polovino, ne pa tudi ogerske, in iz tostranske polovine ni možno napraviti dveh oddelkov, katerih samo jeden bi bil takó samostalen, kakor je sedanja Ogerska.

Vrhu tega je stališče, s katerega se zahteva izvršenje češkega hist. prava v pogledu na druge narode separatistiško, in se mora obsojevati ravno takó, kakor če Hrvatje zahtevajo združenje hrvatskega historijskega prava, ne da bi delovali na porušenje duvalizma.

Pri Hrvatih bil bi tak separatizem za avstro-ogerske Slovane še opasniji, nego separatizem čeških pluralistov. Hrvatje, kakor je omenil delegat Biankini, imajo pravo zahtevati, da se pri sedanjem duvalizmu Dalmacija priključi Hrvatski in Slavoniji; ko bi se zgodilo to, bi prvič jeden del slovanskih zastopnikov odpadel v drž. zboru, in v obče bi se tostranski Slovani oslabil, in to naganja nemške nacjonalce, da hočejo poleg Galicije tudi Dalmacijo odtrgati od tostranske polovine, da bi potem imeli pred seboj izključno dežele, ki so nekaj pripadale Nemškemu bundu. Drugič bi se utegnili Hrvatje pri takó vstvarjenem položaju trojedine kraljevine pomiriti z duvalizmom in takó druge Slovane prepustiti dosedanji usodi. To bi bilo usodno naposled pa tudi za Hrvate, in zato se je treba bati vsakega izvrševanja historijskih državnih prav, dokler se ne dobi zagotovilo, da se izvrše vsa ta prava, in taka prava imajo tudi avstro-ogerski Rusi.

Za stvar je vsejedno, ali se imenuje duvalizem takó, kakor doslej ali pa avstro-ogersko-hrvatski. Duvalizem je duvalizem, naj poleg njega dobé Hrvatje še toliko samostalnost, in sebe Hrvatje rešijo jedino tedaj, ako se rešijo tudi drugi Slovani. Hrvatje in ostali Slovani pa dobé uslovja za svoj obstanek le tedaj, ako se poruši sedanji duvalizem, in vsa kritika o neugodnosti duvalizma ostane v poslednjem cilju brez pomena, ako ne bodo historijski narodi delovali na odstranjenje duvalizma. Duvalizem je glavna zapreka vsakateremu izvršenju historijskih državnih prav; zato je bila tudi kritika slovanske opozicije v avstrijski delegaciji nezadostna, ker je prezrla, da duvalizma ni možno popolniti s pluralizmom, temveč se more tak pluralizem v smislu primerne države in narode krepečega federalizma zasnovati jedino na — gomili duvalizma!

Hvaležni smo slovanski opoziciji za obsežno kritiko, ki jo vestno vrši v avstrijski delegaciji; naj pa ista opozicija nikdar ne pozabi, da je dolžnost slovanskih zastopnikov, prirediti svoje presojevanje takó, da ne ostane na separatistiškem stališču, temveč v soglasju interesov in prav vseh slovanskih narodov. Brez poštevanja skupnih interesov ne dosežejo Slovani trdih uslovij za bodočnost!

Gospodar pa hlapec.

Povest L. N. Tolstega, prevel M. Hostnik.

VII.

Nikita je odslej, ko je sel, pokrivši se z rjuho za zadkom sanij sedel nepremično. On, kakor vsi ljudje, ki

živé s narodo in vedó, kaj je hudo, bil je potrpežljiv in je mogel spokojno čakati cele ure, dni, in to ga ni niti vznemirjalo niti razdražalo. On je slišal, kakó ga je zval gospodar, no ni se oglasil, ker ni se hotel spremekniti in oglasiti. Dasi mu je bilo še toplo od izpitega čaja, in zato, ker se je mnogo premikal, ko je gazil po kopicah snega, je vendar vedel, da te toplote ne bode dlvolj na dolgo, in da uže ne bode imel moči zgrejati se z vzdigovanjem, ker čutil se je ravno tako utrujenim, kakor se čuti konj, kedar obstane in kedar ne more, ne gledé na nikak knut, iti dalje, in gospodar vidi, da je treba krmiti, da bi konj mogel delati vnov. Jedna noga, v raztrganem črevlju, se je ohladila, in on na njej uže ni čutil palca. In razen tega se je vsemu telesu delalo čedalje hladneje. Misel o tem, da on more, in po vsej verjetnosti, mora umreti to noč, mu je prišla, no misel se mu ni zdela ni posebno neprijetna, ni posebno strašna. Ne posebno neprijetna se mu je zdela ta misel zato, ker vse njegovo življenje ni bilo stalni praznik, pač pa nasprotno, nepretrgana služba, katera ga je uže začela utrujati. Ne posebno strašna pa mu ni bila ta misel zato, ker razen tistih gospodarjev, kakor Vasilija Andrejića, katerim je služil tukaj, čutil se je v tem življenju vselej zavisnim od glavnega Gospodarja, Onega, kateri ga je poslal v to življenje; vedel je, da tudi umiraje on ostane v oblasti tega-le Gospodarja, in da mu ta Gospodar ne stvori krivice. „Žal je zapustiti, kar sem pridobil, k čemur sem se privadil. Nu, kaj se če, treba se ju privaditi tudi k novemu“.

„Grehi?“ pomislil je in vspomnil svoje pijanstvo, zapite denarje, krivice, stvorjene ženi, psovke, nehojenje v cerkev, nedržanje postov in vse ono, kar mu je očital pop pri izpovedi. „Seveda, grehi. Nu kaj čem, ali sem jih sam napustil na-se? Me je uže Bog takega vstvaril. Oh grehi, grehi! Kam bi se del?“

Tako je pomislil iz začetka o tem, kaj se more zgoditi z njim v to noč, in potem, uže ne vračaje se k tem mislim, oddal se je onim vspominjanjem, ki so mu sama po sebi šla v glavo. Ali je vzpomnil prihod Marfe, pijanstvo hlapcev in svoje odreke od vina, ali pa sedanjo pot, in Tarasovo hišo, in razgovore o deležih, ali o svojem sinu, in Muhortem, kateri se sedaj segreje pod plahto, ali o gospodarju, kateri sedaj škriplje v sanéh, preobračaje se v njih. „Menda tudi ni vesel, da se je peljal, — mislil je; od takega življenja se človeku ne bo ljubilo umirati. To ni tisto, kakor mi.“ In vsi ti spomini jeli so se prepletati, mešati v glavi, in zaspal je.

No, ko je Vasilij Andrejić, plezaje na konja, zamajal sani, in se je zadek, na kateri se je Nikita upiral s hrbtom, popolnoma vzdignil z jedne strani, in je njega plaznica vdarila v hrbet, zbudil se je in je nehoté bil primoran izmeniti svoje položanje. S trdom je potegnil noge in, osipaje z njih sneg, vstal, in takoj je mučni hlad pretresal vse njegovo telo.

Ko je razumel, kaj se godi, hotel je, da bi mu Vasilij Andrejić ostavil konju uže nepotrebno plahto, da bi se odel, in zakričal mu o tem.

No Vasilij Andrejić se ni ustavil in se skrivil v snežnem prahu.

Ko je Nikita ostal sam, zamislil se je na trenotek, kaj mu je početi. Da bi šel iskat kako hišo, čutil je, da za to nima moči. Sesti na staro mesto se uže ni dalo — bilo je popolnoma zameteno snegom. Tudi v sanéh je vedel, da se ne zgreje, ker ni imel ničesar, da bi se odel, kaftan pa in kožuh ga sedaj uže čisto nič nista

grela. Tako ga je zeblo, kakor da je v samej srajci. Lotila se ga je groza. Batjuška*), Oče nebeški! vzdihnil je, in zavest, da ni sam, da ga Nekdo sliši in ne zapusti, vpokojila ga je. Vzdihnil je globoko, in ne snevši z glave rjuhe, vskobacal je v sani in legel v nje namesto gospodarja.

No tudi v sanah se nikakor ni mogel zgreti. Sprva se je tresel na vsem telesu; potem ga je nehalo tresti, in začel je počasi izgubljeni zavest. Ali umira, ali pa zaspi, — tega ni vedel, no čutil je, da je jednako pripravljen na jedno, kakor na drugo.

Književno pismo.

Я. К. Гротъ. Нѣсколько данныхъ къ его биографіи и характеристикѣ. Съ приложеніемъ нѣкоторыхъ документовъ, относящихся къ юбилеямъ Якова Карловича въ 1882. и 1892. гг. и библиографическаго списка его сочиненій, переводовъ и изданій. С.-Петербургъ. 1895. г. VII. 138. стр. Цѣна 1 руб.— То zanimivo knjigo krasni lepa podoba J. K. Grota. Predgovor napisala je Natalija Grot in tudi oddelek: „Изъ воспоминаній о послѣднихъ дняхъ жизни Я. К. Грота“. V predgovoru pravi, da ima ta knjiga biti uvod v obširni životopis in oceno delovanja tega jako simpatičnega ruskega učenjaka. Avtobiografske črtice tiskane so, kakor jih je pisal Grot. Pesmi Grota so dobro zrcalo njegovega nastrojenja. Gr. imel je visoko čast, da je predaval nasledniku cesarjeviču Nikolaju Aleksandroviču in mlajšemu bratu Aleksandru Aleksandroviču (po tem carju Aleksandru III.) ter je l. 1859. predal polnoletnemu nasledniku „Aljbon“, iz katerega je čital obema vel. knezoma. Iz predgovora vidimo tudi, da se pripravlja obširno delo o delovanju J. K. Grota. I. Rodil se je J. K. Grot 1812. l. v Petrogradu. Njegov ded je bil pastor ter se priselil iz Holštine v Rusijo leta 1760. Še le 14 let star pa je oče J. K. Grota bil izbran med mlade ljudi, ki so jih zvali k dvoru, da sta se z njimi vadila v tujih jezikih vel. kneza Aleksander in Konstantin Pavloviča. J. K. Grot pa je komaj 5 let star izgubil očeta, ki je zapustil vdovo, 2 sina in hčer. Zanimivo je, da je družina v hiši bila le ruska, da bi se otroci dobro priučili ruščini. Vdovi se je posrečilo, da je spravila sina Jakoba v najboljši tedanji zavod, v carskoselski licej, kjer se je učil odlično. Vstopil je bil 9 let potem, ko je izšel iz njega slavni A. S. Puškin, kar je imelo veliki vpliv nanj in na tovarišče; vsi so ljubili pesništvo. Grot pisal je v liceju basni in dr. v stihih in prozi. Naučil se je francoski, nemški in italijanski jezik in se ve da tudi latinski. Dopršivši licej, stopil je v službo, v pisarno Komiteta ministrov. Naučil se je tedaj tudi angleščine. Iz svoje prve službe prešel je na službo v „Госуд. Совѣтъ“. Videl je Puškina, ali seznanil se ni z njim. L. 1834. prešel je na službo v državno pisarno, baronu Korfu. Tu se je učil še švedskemu jeziku. Prevel je iz Byrona Mazepo, ki je bil tiskan v „Sovremenniku“ 1838. l. Pohajal je rad Finsko, prevajal iz švedščine in pisal razprave o tej literaturi in o Finski Pustivši svojo službo v ministerstvu, da se posveti znanosti, preselil se je v Helsingfors, kjer je 1841. postal profesor r. jezika, slovstva in zgodovine. Tu je začel izučavati poljski jezik in potem tudi druge slovanske. Pisal je mnogo in potoval v Švedijo. Izučeval je grščino in sanskrit. L. 1852. nastopil je službo učitelja naslednika in njegovega brata, zajedno je predaval tudi v liceju, kjer je bil odgojen sam. Uže 1835. l. izbrala ga je Petr. akademija znanosti svojim členom, kjer je tako mnogo let deloval jako plodotvorno. L. 1864. začel je tiskati dela Državina z životopisom, odlikoval se je tu, kakor tudi po tem kot jako priden in vesten učenjak. Celo delo ima 9 zv. ter je bilo dotiskano še le 1883. l. a 1873. izdal je svoja: филол. извѣщанія, kjer je posebno zanimiva razprava o zvokih r. jezika na fizioloških osnovah. Jako plodovito je bilo Grotovo delovanje v akademiji in tudi izven nje. Mnogo je potoval po Rusiji, Švediji in zapadni Evropi ter vse to opisal. L. 1865. postal je predsednik oddela r. jezika in slovstva v akademiji.

II. Ta oddelek dopolnjuje prejšnji. „Slučajne opazke in m'gli“ od 1810.—1846. l. kažejo nam učenjaka in modrijana v lepem

*) Laskavo in familjarno nam. „Otec“. Sv. čenike Rusi n. govornjajo z imenom, pred kat. ro. stavijo „o-ec“, n. pr. otec Ivan, o. Vladimir, ali pa jih prosto razgovornjajo „batjuška“ in brez imena. Tudi govore: naš batjuška, naš vsjaščenic, prosti narod tudi „naš pop“, kar pa ni sprejeto v obrazovanem občestvu.

svetu. Skromen ne želi si puste slave, marveč plodotvornega dela. Globoko verujoči kristijan prosi Boga prave modrosti, da doseže zadovoljnosti pri svojem delu, sreče v rodbini, katere sreča je zanj največa. Iskreno želi, da si ohrani sočutje k raznim pojavom življenja in tako ne postane jednostranski in površen. On piše, da je „vest Bog živeči v nas, a delati po volji božji naj bo namen vsega našega življenja“.

III. Prekrasna duša odmeva tudi v pesmih od 1837—1878. I. Pesnik gori za pravico in resnico, ljubi brata, ljubi carja in narod. Daje prelepe nauke nasledniku cesarjeviču, tako prerano uveljemu cvetu. Pesnik je poln vere v dobro, a vendar zvoči v njegovi pesmi tudi turobni glas, rekel bi, nekaj pesimizma:

„Не хочет промыслъ правосудный,
Чтобъ здѣсь блаженъ былъ человекъ!“

Želi si nazaj svetle vere in nadeje mladosti, ko so potem celo prijatelji postali tako hladni:

„Другъ друга судимъ по одеждѣ,
И холодно врозь опять идемъ!“

Priznani učenjak nežno ljubi mater, pri njej je srečen, vaj drugače:

„Кто въ сердцѣ носитъ жаръ высокій,
Не кстаетъ тотъ въ нашъ вѣкъ рожденъ;
Онъ отъ людей одинъ упрекъ,
Насмѣшки слышать осужденъ,
Онъ въ жизни путникъ одинокій“.

To so stiki, katerih ne bi sramoval se ni Puškin ni Lermontov. Res sam pesnik pravi, da mu priznajo gladkost stika, a moti se, misle, da mu bodo očitali, da je hladen kakor led. Saj on toplo veruje v providnost božjo; zanj ni ničesar slučajnega. Prekrasna je pesem: Государю Наслѣднику Николаю Александровичу въ альбомъ: Blesk in šum življenja nas varata, pa vendar je v življenju skrita sveta tajna, sam Bog mu je dal smisel. Za to naj ne veruje lahko zunanosti, duhovnim očesom naj gleda notranjost. Saj mnogo, kar stoji nizko, je pred Bogom visoko;

„О, воспитай въ себѣ умилнѣ
Въ пучинѣ призраковъ и лжи
Провидѣть истины явлѣнѣ
Очами зоркими души“.

Goreče molí pesnik Boga, da bi znanje mu bilo plodovito, da bi ga ogreval žar ljubezni, ter mu delo bilo na narodno korist. On veruje v ideal in gorečimi besedami slavi Puškina in kori slepe in ohole nevedneže. ki so hoteli ponižati pesništvo. Kakor Lermontov, ljubi tudi on ubogi svoj rodni kraj, ljubi ga

Оттого, что въ насъ живутъ
Сердцу съ дѣтства дорогіе
Русскій говоръ, русскій людъ.

Posebno nežna je zadnja pesem: Въ альбомъ дочери. Želi jej

На жизненномъ пути далекомъ
Да будетъ твой хранитель Богъ,

da jo On čuva buri in žalostij in strastij, od oholosti in nečimurnosti, ter jej dá „сердца миръ и простоту!“

IV. „Misli, posvečene nasledniku ces. Nikolaju Aleksandroviču“, uže omenjene v predgovoru, polne so zlatih zrn resnico- in človekoljubja. Posebno lepa je molitev, kjer molí naslednik goreče, da bi vedno pomnil muke in nesreče, ki jih trpé ljudje daleč od njega. Kratko in jedrnatu riše pisatelj svojemu visokemu gojencu velik pomen r. zgodovine in odločno odbija one, ki ne priznavajo tega pomena. Vlada in narod naj bosta jedna celota, a naj ju veže ljubezen. A človek naj napreduje dalje in dalje. Resnica naj vodi vladarja, a da jo zvé, naj bode pristopen tudi nižim, da tako doseže obč. ljubezen.

V. Pisateljica misli, da se je bolezen Grota začela od priliva krvi v glavo od prevelikega dela. Genljivo je sočutje, s katerim so sledili za njim v Nemčiji, sam car Alexander III., naslednik, sedanji car Nikolaj II., predsednik akademije vel. kn. Konstantin Konstantinovič itd. Svoje zlato srce pokazal je tudi ob 80-letnici, ko ga je pozdravila akademija s prejasnim svojim predsednikom: besede, ki jih je tu izustil, so skromne, ali vzbujajo globoko spoštovanje do tega moža. Zaspal je tiho, nenadoma na veliko žalost vseh, ki so ga poznali in cenili.

Dokler je živel, ni iskal slave, marveč dela. A vendar je akademija 1882. l. svečano praznovala 50-letnico njegovega učnega delovanja. Sam car priznal je tu njegove zasluge ter povdaril njegovo nepristranost in glokoko-nravno čustvo, ki je odlikovalo tega učenjaka. Akademik Byčkov je pri tej priliki posebno povdaril Grotov prevod Fritiofsage, izdanje Državina, basen Chemnicera, pisma Karamzina k Dmitrijevu, dragoceno dopisovanje Katarine II. z raznimi osebami, posebno z bar. Grimmom. Suchomli-

nov pa je posebno povdaril Grotovo skrb, da bode akademija zares ruska. Grot bil je doktor Petrograjskega vseučilišča in njegov častni člen. Pri tej svečanosti povdarjali so tudi Grotove slovniške studije, posebno njegova preiskovanja o r. pravopisu, ki se v obče uvažuje, izdanje Lomonosova itd. Tudi druga r. vseučilišča so ga pozdravila in nekatera imenovala ga svojim č. členom. Pozdravila ga je tudi Jugosl. akademija. Tudi čez 10 let, 6. IX. 1892. st. st., pozdravljali so učenjaka ravno tako slovesno najviše osebe in dr. Akademija pa je tu posebno povdarila njegove zasluge za ruski slovar, ki ga izdaje ona. Tudi Švedi v Finski in Švedski so se hvaležni vspomnili prevodilca iz svojega slovstva.

Dolg pa je spisek del Grota on 1830—1893 l. Našteti je 428, se ve da so tu tudi manje in male razpra e in prevodi, govori, pisma, pesmi, iz dnevnika, kritike, nekrologi in životopisi. Posebno temeljite so razprave o r. glagolu, naglasku in o r. slovnicu v obče. Zanimivo je tudi izdanje del in pisem Plotnjeva.

Iz tega kratkega obzora vidimo, kako plodovit in temeljit je bil ta učenjak, ki je ves čas visoko držal zastavo vestnosti, poštenja živega rodoljubja in do poslednjega dihajla žrtvoval vse svoje sile znanosti in domovini ter trdno stal v borbi za vse, kar je lepo in plemenito in odgovarja našim kristijanskim idealom.

Ljubil je tudi Slovanstvo v obče. Slava mu!

Fr. Celestin.

OGLED PO SLOVANSKEM SVETU.

a) slovenske dečete.

„Edinost“, pol. društvo za Primorsko, je imelo 23. t. m. letni občni zbor. Udeležba je bila izredno majhna; inteligencije je bilo malo, največ pa kmetov iz okolice tržaške. Temu je kriva nekoliko običajna mlačnost gledé na udeležbo pri razgovarjanju polit. stvari, nekoliko pa tudi to, ker so bili nekateri namenjeni udeležiti se 25letnice „Naše Sloge“, ki se je praznovala v Trstu 4 dni pozneje. Predsednik prof. Mandić pa je vendar povdarjal, da je Tržaško razumništvo jako zanikarno gledé na društveno delovanje. Obsežno poročilo tajnika g. Maksa Cotiča je kazalo na udeležbo Trž. zaupnih množ pri lanskem zaupnem shodu narodne stranke v Ljubljani, potem na priprave in shode gledé na deželnozbornske volitve v Istri itd. Urednik „Sl. Sveta“ je pri predavanju podal nekoliko značilnih črtic o „združevanju“ pri malih narodih, kakoršni so Hrvatje in Slovenci, in pri nižih stanovih. Odbornik g. Balanč je priporočal izražanje zaupanja poslancem za njih dosedanje delovanje. Urednik „Sl. Sveta“ je k temu predlogu utemeljeval svoj dostavek, ki priporoča državnozbornskim poslancem, da bi v družbi drugih slovanskih zastopnikov ob razpravljanju o ponovitvi pogodbe z Ogersko delovali prvič za znižanje dosedanjih 70 odstotkov te polovine cesarstva za skupne potrebe, drugič pa na reorganizacijo avstro-ogerske banke v obče in posebe gledé nato, da bi pravičnije in obilnije podpirala tostranske denarne zavode, nego se godi doslej. Odvetnik dr. Pretner je dokazoval, da predlagana zaupnica in dostavek sta sicer važna, pa da nista na tem zboru umestna, ker ni nobenega poslanca prisotnega. Odgovarjali so mu s kanzanjem, da poslanci so zadržani, da pa je njih delovanje znano, in dostavek glede Ogerske se je stavil sedaj, ker je treba pripravljati se nato, in ker pol. društvo morda bi pozneje ne imelo prilike, kaj takega priporočati pravočasno. Zbor je na to vsprejel izražanje zaupnice z dostavkom, in dne 27. t. m. se je ob 25letnici „Naše Sloge“ videlo, da je bila umestna zaupnica, in da poslanci niso bili prišli na zbor, ker so hoteli doiti k narodni slavnosti „Naše Sloge“. Takó se je zgodilo, in stvar je brez navskrižja poravnana. Izvolil se je naposled odbor, v katerem so z večine stari odborniki, predsednik pa prof. Mandić. Med novimi odborniki je g. Kornelij Goriup.

Na sestanku 25letnice „Naše Sloge“ je predlagal dr. Laginja, naj bi odbor pol. društva „Ed.“ ukrenil takó, da bi bil n. pr. redni občni zbor v Trstu, jeden izredni pa v kakem kraju Istre, ta pa v delavnik, da bi mogli udeležiti se zborovanja tudi svečeniki. V obče se očita odboru pol. društva „Edinost“, da prireja malo shodov v poučevanje. Letos tega ni bilo toliko potreba, ker je bilo po Istri mnogo volilnih shodov, drugače pa je treba pomisliti, da med odborniki so taki, ki so preobloženi z drugim delom, drugih pa ni lahko dobiti, da bi si nakladali tudi samo taka narodna bremena, kakoršna naklada pol. društva „Edinost“. Kritika je v resnici lahka, potrebe pa so velike, a delavcev je premalo tudi na Tržaškem in v Istri. Dr. Trinajstić je rekel pri banketu 27. t. m., — da narodni delavci so vsi zbrani — pri banketu, da drugih ni in ni bilo! To je treba uvaževati!

25letnica „Naše Sloge“. Dne 27. t. m. bil je za Tržaške Hrvate in Slovence nekak naroden praznik. V proslavljenju 25 letnice hrvatskega, v Trstu izhajajočega tednika „Naše Sloge“ došlo je v Trst mnogo znanih rodoljubov iz Dalmacije, Istre, Ljubljane in od vseh bližnjih krajev. Po maši pri sv. Antonu novem sešli so se v prostorih Slovanske Čitalnice na sestanek, popoldne pa k banketu. Na sestanku je bil razgovor o političkem položaju, ki ga je pojašnjeval sešobno drž. poslanec Vj. Spinčić. Ta je prav označeval pomen sedanje opozicije, in je kazal na uslovja ali uvete, kedaj bi tudi opozicija hrv.-slovenske petorice mogla stopiti v kako novo večino. Poslanec in ravnatelj gosp. Iv. Hribar, došedši nalašč k slavnosti iz Ljubljane, kazal je na neke indicije, iz katerih bi mogli sklepati vsaj na nagnenje k preobratu v notranji politiki; zato je predlagal, naj bi se sešel letos, ob otvorjeni narodopisni razstavi českoslovanski, poseben slovanski shod, torej shod sestavljen iz zastopnikov raznih slovanskih narodov. Na tem shodu naj bi se sklenilo sešobno to, da bi slovanski, recimo, državnozbornski zastopniki postopali solidarno v slučaju važnih preobratov. Nasovet je sestanek radostno sprejel. Starosta slovanskih politikov na Primorskem, velezaslužni dr. Vitezić, je povdarjal, da jedino prava volilna reforma je obče volilno pravo; sestanek je na njegov predlog priporočil drž. poslancem, naj delajo na volilno reformo v kar možno najliberalnišem smislu. Dekan Kompare je kaj spretno dokazoval, kakó je bila koalicija breznačelna, da naš radikalizem ni to, za kar ga hočejo označevati nasprotniki, temveč opravičeno stremljenje, da bi dosegli mi svoja prava. Udeležili so se razgovora tudi dr. Laginja, urednik „Sl. Sveta“ i. dr. Sestanek je jednoglasno in radostno ponovil zaupanje poslancem, katero jo izrekel dne 24. t. m. občni zbor pol. društva „Edinost“. Vse razpravljanje bilo je zanimivo in je popolnoma zadovoljilo udeležnike, med katerimi je bilo tudi nekaj istrskih seljakov, oblečenih v narodnem kroju.

Popoldne ob 1. uri pričel se je banket, katerega se je udeležilo okolo 100 oseb. Udeležniki so hlastno ogledovali si vročeno jim slavnostno št. „Naše Sloge“, krasno obrobjeno z narodnimi bojami. Poleg posvetnega razumništva zapazil si, kakor nekoliko jutraj, takó še več svečenicov pri banketu; med njimi je bil tudi kanonik Volarić, neustrašeni borilec za narodno pravo in slovansko bogoslužje. Pri banketu je bil izvoljen predsednikom posl. Spinčić, ki se je v daljšem govoru spominjal prošle dobe 25 let, uže pokojnih rodoljubov, sklenivših žrtvovati se za izdavanje „Naše Sloge“ in še živih, in prisotnih kakor n. pr. prebl. dra. Dinka Vitezića in

svečenika, bivšega urednika „Naše Sloge“, velečastitega gospoda Antona Karabaića. Govor je napravil globok vtis. Urednik „Sl. Sveta“ je, kot pooblaščenec odbora pol. društva „Edinost“, kazal nato, da je v Istri ves narod, s hrv. in slov. naseljenjem, jedna sama, jedna in ista kompaktna in složna narodna stranka, in da za razvoj te stranke, identične z narodom, ima „Naša Sl.“ velike zasluge. Pripomnil je potem, da tudi slovska publicistika se more radovati v današnji dan, kajti „N. Sloga“ kaže usodo večine slovanskih listov, vstvarjenih in vzdrževanih jedino z veliko požrtvovalnostjo. „N. Sloga“ da je vzoren list po obliki in vsebini, po obliki se posebno zaradi popularnega sloga (klasičnih dvogovorov v stalni rubriki „Franina in Jurina.“) „Naša Sloga“ je ostala dosledna, značajna, brez metamorfoz, zato pa je imela britko usodo, in uredniki so trpeli radi raznih prosledovanj. Prof. Mandić je že od 1883. urednik lista in kljub neugodnostim vodi list dalje v nepremičnem tiru. Zato naj bi doživel urednik sam 50letnico „Naše Sloge“. Občinstvo je Mandiću oduševljeno napilo. G. Iv. Hribar je napil Spinčiću, spomnivši se, da je ta v Pragi pred 25 leti kot vseučiliščnik odločil se, delovati za probujenje Istre, da je potem tudi deloval takó in dosegel srečne vspehe. Nato je Spinčić odgovoril, da tla so bili pripravili drugi, in v družbi s temi je deloval v vseh položajih življenja v doseženje istega cilja. Krasno je govoril svečenik Stefanutti o slogi v občini in med Hrvatimi in Slovenci posebe, takisto župan Pazinski dr. Trinajstić; svečenik Kompare probujenim kmetom, izmed katerih je jeden napravil lepo napitnico. Drž. posl. Nabergoj se je v imenu Trž. in okoličanskih Slovencev zahvalil, da Hrvatje in Slovenci istrski in Tržaški delujejo skupno in složno. Posl. Jenko iz Podgrada je povdarjal, da v Istri ima svečeništvo za probujenje naroda posebne zasluge. Pesnik Katalinić-Jeretov, ki je tudi sotrudnik „Sl. sv.“, je nastopil kakih 7 krat ter z raznimi, za ta dan primernimi deklamacijami svojih pesmij zanimivo zabavljal občinstvo. Banket se je završil po 4 urah; bilo je na njem ves čas živahno in, kakor se je videlo, razšlo se je občinstvo vse zadovoljno s prijetnimi vtisi in spomini na razvoj vsega slavnostnega dne.

Naj naposled omenimo, da je došlo mnogo brzozavnih čestitek iz raznih krajev Istre, Dalmacije, slovenskih dežel in nekaj tudi iz Hrvatske, z Dunaja, itd.

Na večer je ostalo nekaj zunanjih rodoljubov še v Trstu in tržaške narodne rodbine so rade porabile pri-liko, da so se razgovarjale in zabavljale z njimi.

Slovensko šolo bode moralo Goriško mesto vendar zasnovati. Leta in leta je ital. mestna uprava zavlačevala stvar; sedaj pa je pravdi konec, ker najvišje upravno sodišče je odbilo utok proti ukazu ministerskemu. Ob razpravi pri upravnem sodišču je zagovornik slovenskih roditeljev opomnil, da v utoku Goriškega mesta je polno zasramovanj in napadov, in je rekel, da ni še doživel kaj takega v svoji dolgoletni sodni praksi.

Kranjsko. Osrednja vlada je določila v podporo Ljubljani, Kranjski in Štirski podpore in brezobrestnega posojila skupej 4 milijone; od teh pripade Štirski 30.000 gld.; Za Ljubljano: brezobrestno posojilo 1.700.000; podpora, katere ni treba vrniti, znaša 100.000 gld.; za popravo cerkev in duh. poslopij 100.000 gld., itd. Zunaj Ljubljane na Kranjskem: brezobrestno posojilo 1.245.000 gld. podpore, katere ni treba vrniti, 200.000 gld.; za popravo cerkev in duhovskih poslopij podpora 300.000 gld.

„Narodni dom“ v Ljubljani je proračunjen na 200 tisoč gld., nabrana pa je bila le polovina, in polovine sedaj nedostaje, in Ljubljana sama sedaj ne more pomagati. Odbor se obrača sedaj sebestno na slovenske denarne zavode, da bi pomagali iz svojih čistih dohodkov.

„Spolek česko-slovensky“ v Pragi goji vzajemnost med Čehi in Slovenci. Društvo je podpiralo slovensko književnost in umetnost ter poslalo več leposlovnih in 664 knjig znanstvenega značaja med Slovence. Dajalo je tudi gmotne podpore. Predsednik spolku je g. Jan Logo.

Štirsko. Dne 23. t. m. je shod zaupnih mož v Celju izrekel zahvalo za ugodno rešitev vprašanja Celjske „slovenske“ gimnazije v prorač. odseku, zlasti posl. M. Vošnjaku, potem gr. Hohenwartu, vit. Madeyskemu in knezu Alfr. Windischgraetzu, in isti shod prosi še nadaljnje podpore štirskemu Slovincem.

V Prago so se deputacije jugoslovanskih Sokolov odpeljale dne 17. t. m. V Pragi se vrše sedaj (28. in 29. t. m.) velike sokolske slavnosti, h katerim je došlo mnogo tisoč samo čeških, vrhu tega še mnogo zunanjih Sokolov.

Cirilo-Meto lovi kresi! Temu klicu pristavlja „Slov. gospodar“: „Slovenski mladenici, ne zabite naših največih dobrotnikov, temveč tudi letos zažgite prav mnogo Ciril-Metodovih kresov! Naj bi pač ne bilo hriba, ne holmca na Slovenskem, ki bi ga ne razsvétljeval 4. julija zvečer Ciril-Metodov kres. Ko bo plamen švigal proti nebesom, pa zapoj, ljuba slovska mladina, pesem sv. bratoma v čast, da bo odmeval hrib in bo pesmi glas dramil zaspance, tujce zemlje lačne pa pretresal in spominjal njih brezvestnega, krivičnega postopanja proti nam!

Cirilo-Metodijski dar. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda je dolžno pokrivati stalne stroške, a dohodki se jej vsled nesreče na Kranjskem jako krčijo sebestno v tej pokrajini in glavnem mestu. Radi tega je povečana dolžnost, da narod po drugih deželah izdatniše podpre družbo zlasti letos. Poddružnica njena v Trstu priporoča Tržaškim Slovincem, naj bi oni letos posebe odlikovali se s podporami za našo š. družbo, in načelnništvo podružnice kaže, kakó je ravno Tržaško dobivalo obilo pomoč od družbe ter vsled tega sto in sto otrok rešilo narodu. Dan sv. Cirila in Metoda naj bode dan, v kateri naj niži in viši, revni in imoviti prinesejo svoj dar na narodni žrtvenik družbe sv. Cirila in Metoda. Slovenci imajo v svojih zasnovah le malo sledov cirilo-metodijske cerkve, slovanskih apostolov. Naša šolska družba si je izbrala njuno ime, in god teh apostolov, v dan 5. julija, nas najlepše opominja k izpolnjenju naše dolžnosti nasproti prevažni slovenski šolski družbi.

Andrej Praprotnik, izboren šolnik, narodnjak, pisatelj in dolgoletni urednik „Učiteljskega Tovariša“ je umrl v Ljubljani 25. t. m. v 68. letu življenja.

b) ostali slovanski svet.

Delegacije. Pri debati o proračunu zunanjega ministerstva so govorili v avstrijski delegaciji Mladočeh Kaftan najobširniše, potem dr. Pacak, in naposled dr. Herold. Zagovorniki trozveze so se jezili, a niso bili srečni pri pobijanju maloštevilne opozicije. Opomniti je treba, da tudi delegat Biankini se je posluževal stvarne kritike ob raznih prilikah, sebestno je šibal tudi napake in postopanje pri vojni mornarici.

Skupni finančni minister je na kritiko opozicije obširno odgovarjal in razlagal nasebine, sedanji politički

ustroj in nadaljnje njegove namere pri vladanju v Bosni in Hercegovini.

Delegat Kaftan je rekel med drugim: Hohenwart, razumevi dobro, da Avstrija more se jedino na široki federalistiški podstavi razviti in prospevati, in da se morajo v kraljevstvih historična prava narodov spoštovati, treba je pač, vrniti cesarstvu, znotraj jako razkosanemu, zaželeni mir ter napraviti pošteno spravo s češkim kraljevstvom in napraviti zopet ravnovesje, porušeno s pogodbo ogersko; a ravno radi tega je moral pasti ne morda z roko Beustovo, kakor se je mislilo tedaj, — temveč z delovanjem močnejšega iz nemškega cesarstva, kateremu „slavizujoča“ notranja politika ni bila po volji, in je uže tedaj kancelarju Beustu vodil roko, da je s pomočjo Madjarov cesarstvo podredil svojim nameram.

Obe delegaciji ste zaključili svoje zasedanje dne 26. t. m. Iz važnih govorov bomo poročali obširniše.

Cesar nasproti delegatom. V avstrijski delegaciji je cesar rekel Mladočehu dru. Heroldu: Izredno me veseli, da ste letos v delegaciji govorili krotkejše. Posl. Herold je odgovoril: Veličestvo! Prizadevam si, vedno izraziti svoje preverjenje. — Cesar je dalje rekel: Tudi v bosenskem vprašanju ste se postavili na objektivno stališče. — Dr. Herold: To, Veličestvo, je bila vedno naša namera. — Nasproti delegatu dr. Promberju se je neki cesar jako neugodno izrazil o postopanju nemške leveice, in to se posebno gledé na Celjsko vprašanje. Levičarji pa nočejo navesti opomenj cesarjevih. — Delegata Biankinija je vprašal cesar: Ali ste prvokrat člen delegacije? Biankini je pritrdil. Cesar: Vi imate vedno mnogo opravila? — Biankini: Skušam, da storim kar možno, da bi branil prava svojega hrvatskega naroda. — Cesar: To je hvale vredno. Hrvatje so bili vedno udani moji dinastiji in meni. Biankini: To je historičsko, in takó bodé vedno!

Državni zbor. Ko se je razpravljalo o državni podpori za Kranjsko, Ljubljano itd., rekel je novi ministerski predsednik in notranji minister grof Kielmansegg: Izredno srečen sem, da prva predloga, katero sem dolžen zastopati v zbornici poslancev, je taka, ki se dostaje pravega dela ljubezni bližnjega in humanosti. S to predlogo, katero je predložila še poprejšnja vlada, kaže se, da dojde obila podpora po potresu ponesrečenim. Pri tej strašni elementarni nezdgi se je v novo pokazalo, da, kakor pri vsaki opasnosti, ki zadene kak del cesarstva, po zunanjih vragih ali po nevidnih vulkanskih silah, drže vsi narodi skupaj, da bi pričeli pomočno delo. Predloga pošteva le javno pomoč, pa še večje vrednosti je zasebna pomoč. Dotične številke govore zato, da v Avstriji ni še na slabem o skupnem postopanju. Do danes je došlo 600.000 gld. od privatnih darov, ki prihajajo jednako iz vseh kraljevin in dežel cesarstva. Došlo je: iz Niže Avstrije 83.000 gld., iz Gorenje 14.000, s Saleburškega 10.000, s Štirskega 17.000, s Koroškega 6000, s Kranjskega — in to je treba posebe povdarjati — več nego 7000, in s Primorskega 16.000, s Tirolskega in Predarlberskega 13.000, s Šleskega 15.006, iz Morave 22.000 iz Silezije 16.000, iz Galicije 3000, iz Bukovine več nego 1000, iz Dalmacije 2000, iz Ogerskega in od zunnj več nego 28.000, skupno okolo 250.000, s tem ko so se ostali doneski odposlali neposredno dež. vladi v Ljubljano.

Dovolil se je nadaljnji provizorij, in sedaj se bode razpravljala proračun za l. 1895. Skupni dohodki so proračunjeni na 643,611.196, stroški pa na 643,563.587 gld., torej s preostankom 47.609 gld. Preostanek bi bil še večí, ko bi se ne bili odmerili 4 mil. Ljubljani in

drugim ponesrečenim po potresu. Za zboljšanje plač uradnikom je sedaj odmerjenih 3-35 mil. gld.

Začel se je razpravljati proračun; dr. Ferjančič je govoril zanj, dr. Gregar pa proti. Poslednji obsoja sistem sedanje centralizacije, želi pa spravo z Nemci v Čehah, toda ne s punktacijami, temveč z organizacijo, ki ne dovoljuje nemčiti Čehov, ne slovaniti Nemcev.

Češko. Istrska vinarska zadruga v Pulju je otvorila na narodopisni razstavi v Pragi svojo pokušalnico. Tako se seznamjajo Čehi z dobrim vinom, in bode le na korist razvoja vinarstva na Primorskem, se posebno v Istri.

V skupini Karlinsko-češko-brodski je namesto tega, da ni sprejel mandata pesnik Sv. Čech, izvoljen mladočeški kandidat Herman Janda s 505 od 519 glasov.

Na narodopisni razstavi je bilo doslej nad 450.000 obiskovalcev. Tudi Nemci razstavo obilo obiskujejo.

„Hlavní katalog a průvodce“, ki ga je izdal izvrševalni odbor narodopisne razstave, in ki ga je uredil g. J. Kafka, z načrtom razstave, stoji 60 kr. Knjiga obseza 502 str. teksta. Iz kataloga je razvidno, da razstava ima dvojni namen: pokazati sliko življenja in stanja češkega naroda v konec 19. veka, za drugo pa sliko dela in prosvetno-kulturnega razvoja. Na svojstva češkega naroda kažejo: stavbe in hiše naroda češkega, kroj, zvuki in običaji, pesem, hodba, ples, zemljedelstvo, bučelarstvo, rokodelstvo itd. Prosveto razkriva oddelek: literatura, umetnost, gledališče, šolstvo, stavbarstvo, umetni obrt, trgovina, vojaške stvari, češka žena, dijaštvo, Sokolstvo, Čehi zunanji. Postavljeni ste tudi kat. in evangelijska cerkev. Ta oddelek pojašnjuje različne priprave: zemljepisne, prirodne, antropološke, narodnostne itd. — O dijaštvu je pričel dr. Wellner knjigo Průvodce akademickým životem, (162 str.)

Galicija. Romanje v Rim v proslavo spomina na zasnovano unijo hočejo izrabiti v političke namene. Proslava ne odgovarja zgodovinskim dejstvom.

Poljaki. Poljski listi poročajo, da je baje deželni šolski svet v Sileziji uže dovolil, da se sme ustanoviti poljska gimnazija v Tešinu. Drugi listi pa poročajo, da je bila poljska Maciersz škólna vložila prošnjo samo za 2 razreda, š. dež. svet pa je prošnjo odbil. — Bukovinske oblasti so bile prepovedale rabo poljščine pri javnih shodih, češ, da ni deželni jezik. Sedaj se poroča, da je poljski klub v državnem zboru proti tej prepovedi dosegel toliko, da vlada ne pošilja nobednega zastopnika k takim shodom, in se na njih torej lahko govori poljski.

Nemški konservativci so začeli razpravljati vprašanje, kdo naj bi prevzel vodstvo avstrijskih konservativcev, ako izgine grof Hohenwart s političnega obzorja, in to sedaj pričakujejo. Iz raznih vestij se razvidi, da bi ne imeli mnogo proti princu Liechtensteinu, ker vedó, da, če se ne približajo kršč. socialistom, pojdejo takoj za nemškimi lazi-liberalci v grob. Za nacionalna nasprotstva jim seveda ni mari, ker, ako so se dobro počutili z židovskimi liberalci tako dolgo, hodili bodo lahko tudi skupno s krščanskimi socialisti in morda še z Mladočehi, h katerim se obračajo v vsaki stiski, kakor so se n. pr. sedaj, ob razpravljanju Celjskega vprašanja.

Hrvatsko. Občinski zakon je cesar potrdil. S tem se v mestu volilno pravo še bolj skrči.

„Matica Hrvatska“ je imela 23. t. m. letni občai zbor pod sedanjim predsednikom prof. Tade Smičiklasi. Članov za leto 1894 ima Matica 11.295. Tiskalo se je 9 knjig v 108.000 odtisov. Dohodkov je imela Matica 39.249. Zbravši vse računске navode ima Matica koncem

l. 1894 — razun glavničnega imetja 90.000 gld. — še raznih zneskov skupno 70.640 gld. 99 kr. Tudi za leto 1895 dobé člani obilo lepih izdanj, ki se uže tiskajo. — Predsednikom za naslednja 3 leta je zopet izvoljen prof. Tade Smičiklas. Izmed odbornikov so prišli v književni odsek: dr. Mišo Kišpatić, vseuč. prof., Evg. Kumićić, književnik in nar. zastopnik, in dr. Luka Marjanović, vseuč. prof. Društveni izborni tajnik in blagajnik, kakor znano, je g. Ivan Kostrenčić. — Prof. Smičiklas je v nagovoru povdarjal potrebo zjedinenja hrv. književnikov. Ob svoji 50letnici je Matica zasnovala fond 10.000 gld. v ta namen. Nobeno drugo društvo ni kaj takega ukrenilo, in vendar bi bilo potreba skrbeti za stare dni književnikov. Jeden rojak je takrat podaril 50 gld. s solzami v očeh ter pristavil: „Da je nekada bila takva zaklada, ne bi bili toliki vrijedni književnici stradali, pa bi danes bolje bilo.“ A kdo ga je sledil? praša Smičiklas. No pri Slovencih je še slabše.

Smičiklas opravičuje pretiskavanje najboljih knjig hrv. pisateljev, ker bi se ne razširile drugače. Takó delajo tudi veliki narodi. Dalje pravi, da ne bode ne Matici, ne narodu v nečast, da se začnejo zopet priobčevati narodne pesmi. Urednik dr. St. Bosanac neumorno dela pri pripravljanju teh narodnih pesmij za tisk.

Madjari in Romunci. Madjari so se začeli vendar bati propagande Romunske lige. Tarnajo, da popotnikom te lige verujejo na tujem, se posebno v Franciji. Romunska inteligencija da je v zvezah s Parizom. Romunski dijaki da kar vrejo na francoska vseučilišča; so seznanjeni z uredništvu velikih francoskih listov, v katerih morejo pisati proti Madjarom. No „Nar. Noviny“ odgovarjajo nato, da so cele legije madjarskih uradnikov v Franciji, in sicer za dobre plače, ter imajo nalogo, da prikrivajo postopanje Madjarov proti drugim narodnostim.

Srbija. Vlada je izdelala načrt, ki ga predloži skupštini, sezvani v 4. dan julija. Omenili smo uže, da je vlada sklenila pogodbo, vsled katere se združijo dolgovi, ter izpremené v jednotno državno posojilo v nominalnem znesku 355.292.000 frankov. To posojilo bode obloženo s 4% in se povrne v 72 letih s srečkanjem, ki bode vsako leto 1. aprila in 1. oktobra.

Bolgarsko. V Sredcu zasnujejo arheološki muzej. Narod po vseh krajih nabira starina. Brata skorpil sta pretlomčila kakih 250 raznih napisov, med katerimi so nekóji važni za staro bolgarsko zgodovino.

Posebna deputacija je odpotovala v Petrograd in položil ondi venec na rakev carja Aleksandra III.

V **Macedoniji** so bili neki pretepi med naseljenjem in turškimi četami. Od začetka so poročali o organizovani vstaji, sedaj pa menijo, da je stvar dvomljiva, vsekakor pretirana.

Rusija. Minister komunikacij Petrov je šel pregledovat svetovno sibirsko železnico. Car je zaukazal, da bi se letos zidala železnica od Irkutska do postaje Listvenné na jezeru Bajkalskem. Isti komitet ima zadačo, da priredi ekspedicijo k izsledovanju zapadnega pobožja Kamčatke.

Zjedinenje Črnega morja z Baltičkim je v Rusiji uže davno na razgovoru; sedaj je dalo otvorjenje prokopa med Severnim in Baltičkim morjem, ki ga je krstil Viljem II. na ime „Kaiser-Wilhem Canal“, povod novemu pretresanju. Izhodni točki tega prekopa bi bili s strani Zapadne Dvine Vitebsk in s strani Dnjepra — Oršu. Načrt se presodi v ministerstvu občenja.

Anglija. Ministerstvo Rosebery je odstopilo; novo snuje sedaj zopet konservativni Salisbury. To pomenja za

Irce zopet neugodnost; jednako ni konservativno ministerstvo nikdar takó naklonjeno Slovanom, kakor liberalno, se posebno Gladstoneove barve. Avstrijski nemško - židovski liberalci imajo to posebnost, da se veselé vselej, kedar nastopi centralistiško konservativno ministerstvo.

Mihail Dragomanov je umrl 20. t. m. Listi, ki zagovarjajo zapadno protislovansko politiko, so priobčili obširne nekrologe, in to kaže, komu na korist je deloval ta pokojnik. Ko so se začeli gibati ukrainofilci v smislu maloruskega separatizma, potegnil se je zlasti tedaj mladi Dragomanov za to. Bil je zatožen kot profesor Kijevskega vseučilišča, da meri ne le na ločenje maloruskega jezika in literature, temveč tudi na politiško ločitev. Prišel je na to v Galicijo, kjer je pobijal se posebno pravo narodno, starorusko stranko. On je bil tudi prvi, ki je hotel uvesti fonetiko v maloruski jezik, katera, kakor znano, se je tudi uvedla sedaj v Galiciji. Proti Rusiji je ril v Švici, Bolgarski in drugod, povsod pišoč o potrebi samostalosti maloruskega naroda. Imel je 56 let in je umrl v Sredcu na Bolgarskem. Takih zaslepljencev imajo tudi drugi slovanski narodi.

KNJIŽEVNOST.

„*Po-luk* v igranju na citrah“. Sestavil Fran Sal. Koželjski. I. zv. Založil L. Schwentner, knjigarna v Brežicah ob Savi. Str. 24, vel. oblike. To je prva taka knjiga na slovenskem jeziku, Zglede je avtor odbral iz slovenskih napevov. Cena I. zv. je 1 gld. 50 kr.; celotno izide delo v 4. zv.

„*Jugoslavjanski stenograf* št. 5 obseza med drugim: Ljubljana po potresu. Slika. — Spis o Simonu Gregorčiču. — Kulturno-historiške novine. — Poročila o stenografiji in priloge stenografske.

„*Slovensky Obzor*“, ki ga izdava K. Wolf v Olomucu, je izšel v skupnem zvezku 10. 11. in 12. št. ter obseza zanimivo obširno razpravo o volilnem pravu.

„*Osvěta*“, št. 7 obseza: Pavel Jos. Šafařík mezi Jihoslovany. Piše dr. K. Jireček: III. Nový Sad. Gymnasium a společnost. — Ruská literatura roka 1894. Jos. Mikš. I. Basnictví. — Národopisná výstava československá. Praha. Referat od dr. Z. Wintra. Lidové stavby. Zpráva od Al. Jerásky. Itd.

„*Strážce starožitnosti*“. Povidka a poučení lidu o starožitnostech. Vypravuje Kliment Čermák, v Praze 1895.

„*Snadny návod* naučiti se za několik hodin rusky čísti a psátí. Sepsal Fr. Vymazal. Nakl. Fr. Bačkovský, v Praze 1895.

„*Cesta po Dalmacii*“, Černe Hore a Bosné. Napsal dr. Jos. Kalis. Naklada vlastni. V Rychnové n. K. 1895.

„*Dialektologie moravská*“. Druhý díl. Nářečí hanacké a české. Sepsal Fr. Bartoš. Nákladem Matice Moravské, Brno, 1895.

„*Ruský slovník*“, sestavil Jan Jan Váňa, učitel anglické a ruské řeči. Díl I. Slovník česko-ruskij. Nakl. J. L. Kober v Praze, sešit po 15 kr.

„*Русский филологический Вестник*“, издаваемый под редакцією проф. А. И. Смирнова. 1895. N. 1 и 2. Варшава 1895 Содержание: Этюды объ А. С. Пушкинѣ. Н. Сумцова. — Южно-славянскія сказанія о королевичѣ

Маркѣ въ связи съ произведеніями русскаго былевога эпоса М. Халанскаго. — Византійскія пословицы и славянскія параллели къ нимъ. А. Тимошенка — Юрій Крижаничъ о сербско-хорватскомъ удареніи. А. Шахматова. — Библиографія и критика. — Vrh u tega še mnogo razprav in spisov tudi v pedagogičnem oddelku. Stoji za 4 debele letne knjige s poštnino vred 7 rub. Naroča se pod adreso: Въ Варшаву. Въ редакцію Русскаго фил. Вѣстника.

Dabilo na naročbo.

Z današnje (26.) št. završuje „Slov. Svet“ prvi svoj letošnji tečaj. Zato vljudno prosimo, da tisti, ki so zaostali z naročnino, poravnajo isto sedaj, druge pa prosimo, da naročnino obnové pravočasno. Gledé nekaterih starih dolžnikov povdarjamo, da skušamo pošteno izvrševati svojo dolžnost, zato zanikarnike nasproti nam pozivljemo tukaj pri njih poštenosti, naj izpolnijo tudi oni svojo dolžnost. Mi smo radi, če stopi kdo v vrsto naših naročnikov, a silimo nikogar ne: kdor se torej naroči, naj tudi plačuje, kakor je dostojno poštenih ljudij. Čudno je, da smo zasledili celó med više naobraženimi takih, ki so v dobrih javnih službah, pa se pri poravnavanju zaostale naročnine vedejo slabše, nego kak trdovratnež izmed širših množic. Nam je žal, da smo prisiljeni javno označevati nemarneže take vrste; vredni bi bili, da bi jih pokazali javnosti tudi z imenom. Tega ne storimo, pač pa jih bomo terjali sodnijskim potom.

Naročniki v oštalem so našemu listu z večine naklonjeni. Mnogi kažejo to tudi s tem, da nam pridobivajo novih naročnikov. Tem in drugim se priporočamo v ta namen tudi dalje.

Kakor so zapazili čitatelji, dajali smo v prvem tečaju vsak mesec pa več prilog, obsežajocih po 4 strani. Ta mesec smo se odločili, dajati redne priloge vsakih 14 dni, ter poštujemo pri tem sosebno želje ženstva in dijaštva. Radi teh prilog se nam izdatno večajo stroški, in zato prosimo vse prijatelje in prijateljice lista, da ga še nadalje širijo med slovenskim, bolj naobraženim svetom. Zahvaljujemo pa se vsem, ki kakor koli še posebe podpirajo list, bodisi, da plačujejo naročnino za se in še za koga drugega, bodisi da odmerjajo kak znesek za priloge in druge namene pri listu.

„Slovanski Svet“ s prilogami vred stoji:

Za vse leto	5 gld. — kr.
„ pol leta	2 gld. 50 kr.
„ četrt „	1 gld. 25 kr.

Za učitelje, učiteljice in dijake:

Za vse leto	4 gld. —
„ pol leta	2 gld. —
„ četrt leta	1 gld. —

Zunaj granic Avstro-Ogerske stoji za vse leto 5 gld. 50 kr.

Upravništvo „Slovanskega Sveta“.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja vsako soboto na 8 straneh, slučajno s prilogami. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50, četrt letu gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke pri upravništvu po 8 kr. — *Zunaj Avstro-Ogerske* na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnina, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu (ulica Molin grande, št. 2).

Listnica uredništva. Gosp. Alastor: Lepa hvala! Prva pes. pride v bodoči št. — Gosp. Jovovič: Dobili nove pesmi; polagoma priobčimo. Hvala! — Vsem rodoljubkam, ki so obežale sodelovati, iskrena zahvala!

Izvrstna: c. kr. izkj. priv.

Škropilnice proti peronospori inženirja Živica,

katero so se splošno uvedle vsled njih preprostosti, trpežnosti, lahke uporabe za vsako rejo trt itd. prodajajo, dasi so mnogo zboljšane, vendar po dosedanjih nizkih cenah.

Živic i družb. v Trstu

Cenike odpošiljajo na zahtevanje franko.

Na vse c. kr. poštne urade pošiljajo popolne škropilnice franko, proti prazetju 10 gld.

Izdelujejo tudi stroje za pršenje z žveplom, neprestano delujejo e stiskalnice itd.

„Slovanski Svet“ prodaja se odslej v Trstu po tabakarnah: Piazza Caserma, No. 1; Via Cecilia No. 2; Campo Belvedere No. 21; Piazza delle Poste No. 2; Volti di Chiozza No. 1; Ponte della Fabra No. 7; Piazzetta Santa Lucia No. 1; potem: Internationales Zeitungs Bureau (pri stari Borsi). Posamične številke po 8 nvč.

V Ljubljani: v knjigarni Ant Zagorjana, posamične št. po 10 n.

Vanjski trgovci pozor!

na tvrdku braće

Ribarić u Trstu.

Spomenuta je poštena i dobro poznata trgovcem sa ugljenom i drvima u Kranjskoj, Štajerskoj i Hrvatskoj.

Jak. Štrukelj,

Trst, ul. Caserma br. 16,

ulaz Piazza Caserma,
(naproti velikoj kasarni).

Prodaje po neizmerno nizkim cianam svakovrstne englezke bicykle. Zastupstvo dvokolica „Adler“ i „Viktorija“. Ove dvokolice su svetskoga glasa; jamči se za svako kolo godinu dana; nauka bezplatna. Pošilja se u pokrajine i primaju se popravci.

Pri upravništvu „Slov. Sveta“ je na pročaj: „Маринъ Крпанъ“. Народный рассказ. Переводъ съ словенскаго М. Хостника. Изданіе журнала „Sl. Svet“. Стр. 29. Ruska kritika je ta Hostnikov prevod Levstikovega „Martina Krpana“ naruski jezik priznala in pohvalila kot izboren. Knjižica stoji po 15 kr. iztis. Po 10 izstisov skupej po znižani ceni za gld. 1.30. Priporočamo ta prevod sosebno srednješolcem.